

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive) จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ

1 ข้อมูลด้านเอกสาร ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ แผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาตำบล และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลเป้าหมาย จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้นำชุมชน

ศึกษาข้อมูลจากประชาชนทั่วไปในระดับผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน พระ กลุ่มพัฒนาสตรี และผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกความสอดคล้องตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และคัดเลือกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และเหตุผลที่ไม่เลือกประชาชนทั่วไปเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัย ก็เพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ประชาชนทั่วไปที่ไม่มีบทบาทต่าง ๆ ในสังคมโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลน้อย (สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์, 2539) กลุ่มประชากรที่สัมภาษณ์ จำนวน 220 คน จากกลุ่มผู้ใหญ่บ้าน 50 คน, กรรมการหมู่บ้าน 50 คน, กรรมการพัฒนาสตรี 50 คน, พระ 20 รูป, ผู้นำชุมชนในรูปแบบอื่น 50 คน

2.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

คัดเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ พิจารณาในประเด็นความสอดคล้องระหว่างบทบาท หน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เหตุผลประกอบ เพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล พ.ศ.2537 และในฐานะเจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 67(7) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จำนวน 39 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบลละ 3 คน ประธานบริหาร 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับคัดเลือก 2 คน

2.3 พนักงานส่วนท้องถิ่น

คัดเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ พิจารณาในประเด็นความสอดคล้องระหว่างบทบาท หน้าที่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เหตุผลประกอบ การคัดเลือก เพราะปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น จากองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพาน จำนวน 13 คน

2. พื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาครอบคลุม 13 ตำบล ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอพาน ได้แก่

- 1) ตำบลแม่เย็น
- 2) ตำบลทานตะวัน
- 3) ตำบลม่วงคำ
- 4) ตำบลเมืองพาน
- 5) ตำบลห้วยงัม
- 6) ตำบลดอยงาม
- 7) ตำบลสันติสุข
- 8) ตำบลเจริญเมือง

- 9) ตำบลสันกลาง
- 10) ตำบลเวียงห้า
- 11) ตำบลแม่ฮ้อ
- 12) ตำบลธารทอง
- 13) ตำบลป่าหุ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้ศึกษามีความใกล้ชิดกับชุมชน ทั้งด้านหน้าที่การงานและส่วนตัว และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ครอบคลุมสมบูรณ์ครอบคลุมประเด็นคำถาม ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า กำหนดประเด็นคำถาม ภายใต้กรอบนโยบายการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมสู่ท้องถิ่น ดังนี้

- 1) สภาพทั่วไปศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) การใช้ทรัพยากรของชุมชน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่านำสภาพปัญหาที่เกิดและความต้องการของชุมชนมาเป็นประเด็นพิจารณาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่
- 3) ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนในชุมชนกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ว่ามีความเป็นชุมชนสนใจที่จะดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันเกื้อกูลซึ่งกันและกันหรือไม่
- 4) ความรู้ ความเข้าใจบทบาท หน้าที่ เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตามนโยบายการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น
- 5) การมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อวิเคราะห์การเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- 6) โครงการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์ด้านจิตสำนึกและความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม
- 7) การจัดการสิ่งแวดล้อมตามนโยบายการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์

ศักยภาพ ขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าการจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2542 – 2549 และสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ความต้องการในชุมชน

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย สภาพชุมชนก่อน - หลังเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในบทบาท อำนาจหน้าที่ของประชาชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ทรัพยากรของชุมชน ปัญหาอุปสรรค

ตอนที่ 3 แผนงาน โครงการ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.1. ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและแบบสอบถามแบบปลายปิด ใช้คำถามที่สั้น เข้าใจง่าย ครอบคลุมพื้นที่ 13 ตำบล ในอำเภอพาน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและจัดเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง เนื่องจากพักอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอพาน จึงมีความสะดวกในการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทำให้จัดปัญหาความคลาดเคลื่อนของข้อมูลได้ และสามารถสังเกตข้อมูลต่างๆ นอกจากที่ระบุไว้ในประเด็นโครงการวิจัย เพื่อนำเสนอเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะได้

การสอบถาม ใช้แบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) สภาพทั่วไป ศึกษาสถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้นำชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลแสดงสถานภาพในช่วงระยะเวลาการทำวิจัย
- 2) ประสพการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนหรือไม่

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้นำชุมชน

ใช้วิธีวิเคราะห์จากแบบสอบถามโดยการนำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่กำหนดและวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่วางไว้ ในรูปแบบการบรรยายเชิงสถิติ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถามจากสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล

รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยการหาค่าร้อยละ นำเสนอรูปแบบการบรรยายเชิงสถิติ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ตามกรอบความคิดที่วางไว้ นำเสนอในรูปแบบการบรรยาย